

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 8 Dierziekte

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam & Ernst Brainich
Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025
Status handboek
Versie 202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

8 Dierziekte

Crisistypen	> (dreigende) ernstige dierziekte
Bevoegd gezag	> Europese Commissie en Raad > minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNV) > burgemeester of voorzitter veiligheidsregio (alleen ten aanzien van de gevolgen voor de openbare orde)
Soorten maatregelen	> eigen maatregelen houder van dieren > maatregelen om dierziekte te weren > maatregelen om dierziekte te bestrijden > handhaving openbare orde

Dierziekten algemeen

- > De afhandeling van milde en relatief veel voorkomende dierziekten moet worden onderscheiden van de situatie waarin sprake is van een ernstige dierziekte die een bestuurlijke interventie vereist.
- > De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) stelt de betrokken burgemeesters per brief op de hoogte en de crisisliaison van verschaft aan betrokken burgemeesters (zo nodig de voorzitter van de veiligheidsregio) duidelijkheid over de aard van een ziekte en over de maatregelen die LNVN treft.

Eigen maatregelen

- > De houder van dieren dient maatregelen te treffen ter voorkoming van besmetting en verspreiding of ter beperking of het ongedaan maken van omvang en gevolgen.

Bevoegd gezag

- > De bestrijdingsrichtlijnen voor een aantal besmettelijke dierziekten liggen vast in Europese regelgeving en Nederland is verplicht die richtlijnen te volgen. Voor de Nederlandse overheid is wel enige ruimte om de bestrijding aan te passen aan de lokale situatie.
- > Het optreden door de overheid bij een dierziekte is gecentraliseerd: voorbehouden aan de minister van LNVN en voor enkele besluiten aan de Europese Commissie en Raad. Daarnaast kunnen Commissie en Raad in geregelde gevallen maatregelen van een lidstaat wijzigen of intrekken.
- > De rol van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio is beperkt tot (mogelijke) gevolgen voor de openbare orde (optreden bij een dreigende verstoring van de openbare orde met inbegrip van het trachten te voorkomen van een verstoring en optreden bij een daadwerkelijke verstoring van de openbare orde).

Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit/Regionaal Coördinatiecentrum LVVN

- > De NVWA draagt zorg voor de uitvoering van bestrijdingsmaatregelen.
- > In het geval van een (dreigende) grootschalige uitbraak van een ernstige dierziekte wordt een Regionaal coördinatiecentrum LVVN opgezet. Het RCC LVVN coördineert de werkzaamheden van de uitvoerende diensten van LVVN, waaronder de NVWA.

De crisisliaison en bestuurlijke liaison van LVVN

- > De crisisliaison van de vijf LVVN-landsdelen-teams dragen zorg voor de afstemming met decentrale medeoverheden ten tijde van crises. Zij informeren onder meer de betrokken burgemeesters bij een uitbraak van een dierziekte.
- > De bestuurlijke liaisons van de vijf landsdelen fungeren als rijksheer van LVVN en verzorgen indien noodzakelijk de bestuurlijke afstemming met de betrokken burgemeesters of voorzitters veiligheidsregio's en leggen (zo nodig) beleidsmatige kwesties voor aan het ministerie in Den Haag.

Dierziektebestrijdingsbeleid

- > Het beleid ten aanzien van de bestrijding van besmettelijke dierziekten is:
 - bij een toekomstige uitbraak van bestrijdingsplichtige dierziekten worden zo min mogelijk onbesmette (gezonde) dieren gedood en vernietigd;
 - voor hobbydieren geldt dat deze, indien mogelijk, worden gevaccineerd en niet worden geruimd;
 - bij een uitbraak wordt ernaar gestreefd om zo snel mogelijk over te gaan tot vaccinatie ('noodvaccinatie voor het leven'); daardoor zullen (grootschalige) preventieve ruimingen minder vaak nodig zijn;

- niet bij elke ziekte/diersoort/vaccin zijn noodvaccinaties effectief; dan zijn (grootschalige) ruimingen toch nodig;
- conform de Europese regelgeving blijft de basis van het huidige beleid dat op bedrijven waar een infectie is aangetoond alle voor de ziekte gevoelige dieren worden geruimd;
- onmiddellijk na het bekend worden van een uitbraak wordt in principe voor heel Nederland voor maximaal 72 uur een algeheel vervoersverbod afgekondigd, geldend voor alle landbouwhuisdieren en paarden op alle veehouderijen, of bijvoorbeeld in geval van vogelgriep één-op-één transport en verplichte hygiënemaatregelen. LVVN kondigt deze maatregelen af, mogelijk beperkt tot specifieke gebieden en soorten dieren;
- tijdens het vervoersverbod worden gevoelige dieren op bedrijven in een straal van een kilometer rondom de eerste uitbraak en die op bedrijven waarmee het besmette bedrijf een risicovol contact heeft gehad preventief geruimd en bij bepaalde dierziekten kan aanvullend onderzoek plaatsvinden binnen een straal van tien kilometer.
- na deze periode van 72 uur wordt iedere dierziekte verder bestreden conform de LVVN-draaiboeken en specifieke EU-richtlijnen. Dit kan verlenging van bovengenoemde maatregelen inhouden.

Maatregelen

- > Maatregelen om besmettelijke dierziekten te weren kunnen onder meer zijn:
 - verbieden invoer;
 - reiniging/ontsmetting vervoermiddelen, reiniging/ontsmetting of vernietiging verpakkingsmateriaal;
 - weer buiten Nederland brengen of doden en vernietigen;

- behandelen zodat zij geen gevaar meer opleveren, waaronder vaccineren, of vernietigen.
- > Maatregelen ter **bestrijding** van besmettelijke dierziekten kunnen onder meer zijn:
 - vervoersverbod (*standstill*);
 - instelling beschermings- en toezichtsgebieden;
 - regels ter voorkoming van overbrenging van een besmettelijke dierziekte, zoals het opsluiten van dieren, behandelen/onschadelijk maken/vernietigen van producten van dierlijke oorsprong, diervoeder, vervoermiddelen en stalmaterialen, het verbieden van het betreden van bedrijven, fokken en export;
 - schorsing van markten, sluiting van diergaarden of vergelijkbare inrichtingen of deze verbieden indien niet wordt voldaan aan te stellen regels;
 - verdere maatregelen tot bestrijding besmettelijke dierziekte, zoals afzonderen dieren, opstallen, plaatsen waarschuwborden, doden van zieke en verdachte dieren, reinigen en ontsmetten van gebouwen, behandelen van dieren of producten;
 - toepassing van een aantal van deze maatregelen op dieren die niet lijden aan een besmettelijke dierziekte, of niet van besmetting met een dergelijke dierziekte worden verdacht, maar die zodanige ziekteverschijnselen vertonen dat die dieren of de van die dieren afkomstige producten een gevaar voor de diergezondheid of volksgezondheid kunnen opleveren
 - maatregelen ten aanzien van dieren die niet worden gehouden (in het wild levende dieren).

Milieu-incident

- > Voor maatregelen in het geval van een milieu-incident waardoor dieren (vermoedelijk) schadelijke stoffen hebben

binnengekregen, *zie de Bestuurlijke Netwerkaart voedselveiligheid*. De daar genoemde maatregelen zijn overigens niet beperkt tot risico's voor de volksgezondheid; het kan ook risico's voor milieu en dieren betreffen.

- > Voor maatregelen bij een kernongeval, *zie de Bestuurlijke Netwerkaart stralingsincidenten*.

Diervoeders

- > De Europese Commissie en de minister van LVVN kunnen maatregelen treffen ten aanzien van diervoeders, *zie de Bestuurlijke Netwerkaart voedselveiligheid*.

Zoönose

- > Bij een op de mens overdraagbare dierziekte (zoönose) stelt de NVWA ook de GGD op de hoogte.
- > Bij een zoönose kan de minister van VWS of de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio maatregelen treffen ter bestrijding van de infectieziekte bij mensen, *zie de Bestuurlijke Netwerkaart infectieziekte*.
- > De dierziektebestrijding blijft de verantwoordelijkheid van de minister van LVVN.
- > In het geval van een zoönose kan op nationaal niveau het Bestuurlijk afstemmingsoverleg zoönosen (BAO-Z) bijeenkomen. Hierin zijn naast VWS en LVVN de betrokken burgemeesters of voorzitter veiligheidsregio vertegenwoordigd (tezamen met IGJ, NVWA, RIVM/Cib, GGD, VNG). Het BAO-Z adviseert de bewindspersonen van zowel VWS als LVVN.

Relatie met regionaal beleidsteam en commissaris van de Koning

- > Hoewel niet als zodanig aangewezen op het terrein van dierziekten, fungeren de bestuurlijke liaisons van LVVN als

rijksheer: zij vertegenwoordigen de minister in een regionaal beleidsteam.

- > Voor de relatie rijksheer LVVN – commissaris van de Koning, zie de *Bestuurlijke Netwerkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
- > Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van de liaison van LVVN of de NVWA om redenen van de openbare veiligheid of openbare orde onverantwoord acht, kan hij:
 - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader de maatregelen van liaison of de NVWA in effect bijsturen of beperken
 - aan de commissaris van de Koning verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met de liaison of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens de liaison of de NVWA dwingend op te treden.
- > Vice versa, als de liaison van LVVN een maatregel van een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio onverantwoord acht, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt. De minister van LVVN kan aan de minister van JenV verzoeken in te grijpen.

functionele keten dierziekten algemene keten

